

Az Íge.

Gyökér és az ág.

Elmondattott a debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetemnek a debreceni református Nagytemplomban, 1932 június 3-án délelőtt 10 órakor tartott tanévzáró istentiszteletén. (Gyorsírással lejegyezte *Bartha Tibor* hittudománykari hallgató.) A szószéki szolgálatot végezte **Csikesz Sándor** egyetemi ny. r. professzor.

Római levél 11. r. 16b—18. v.: „...ha szent a gyökér, az ágak is! Ha némely ág kitéretett, te pedig vadon-növő olajfa létedre beoltattál azok közé és élvező részese lettél az olajfa olajdus gyökerének: ne kevélykedjél az ágak fölött; ha pedig kevélykednél, nem te hordozod a gyökeret, hanem a gyökér téged“.

Palesztina a szent faóriások hazája. Mamré tölgyesei, Libánon cédrusai, Jerikho pálmái, Olajfák-hegyének szent olajfatorzsei itt dacolnak évszázadok viharaival. Közöttük legnemesebb, legáldottabb és legbecsültebb az olajfa. Meghatóak ezek a régi szent olajfák. Hatalmas törzsüket három-négy ember is alig tudja átkarolni. Óriási gyökereik görcsösen kidagadnak a sziklás hegyoldalból ezernyi sebbel, forradással. Ágait letörték: termés, vihar, emberek; felégette, leperzselte, üszkösítette villám; meghasogatta, megrepedeztette jégverés; lemetszette, lenyeste, kitérte a kertész, vagy a gazda. Ekkor új életet kezd. Apró suhogói, piciny sarjai, hajlós vesszei, suttyo hajtásai és fattyúágai burjánözva nőnek, mint a Méliusz liceumán és a kertész kése alig győzi lenyesegetni, hogy egy-egy vékony szálcakát hagyjon! De ez is csak évtizedek múlva terem. Ki győzi addig kivárni! És ekkor a kertész széjjelnéz a kerten kívül a vadon-növő, nem kertben-plántált olajfák között és kikeres egy-egy szép, fiatal sudár ágat: lemetszi és beleoltja a csonka törzsbe, hogy az a gyökér azután nedvdús örömét a hatalmas törzs rejtett kincseskamráján keresztül odaadja ennek a vadon-vesszőnek, dajkált ágaknak; ime! ezt itassa, erősítse, hízlalja és táplálja, hogy annál jobban növekedjék és teremjen. Így lesz ez a vadon-ág részesevé, sorsostársává a tulajdonképpen ágaknak; sőt kiválik közülük és már messziről meglátszik, mert lombja gögösen zöldel, ága büszkén sudárodik, gyümölcse ízesen és édesen kevélykedik. De mi tudjuk, hogy *e gyökér nélkül* előbbi élete csak szikkadt, száradt, apró, mokány és eldobni való gyümölcsöt termelt. Minden érdem a gyökérzeté, mely elrejtetten él, dolgozik és munkálkodik a föld mélyében. És teljes elösmeréssel hirdetjük az igét: *Ne kevélykedjél az ágak és a gyökér fölött, mert nem te hordozod a gyökeret, hanem az tégedet.*

Izráel népe termő ág volt Isten kegyelme áldott olajfáján. Évszázadok szeretete melengette és erősítette, majd önnön bűnei törték le ágait, Babylon és Assyria fogsága irtogatta bűnszke hajtásait, mígnem végezetül az Úr Jézus Krisztus halálra vitelének bűne kitérte az ősi törzsből. De Isten kegyelme az irgalom e gazdag gyökerébe és törzsébe beleoltotta a pogány népeket és ezek a beoltott új ágak: Korinthus, Efézus, Róma gyülekezetei mily csodás fényességben, mily csodás ékességben és örök növekedésben indultak: teremni. S amikor önnön maguknak tulajdonították volna a dicsőséget, belesüvít büszkeségük felhőibe az apostol szava: *Ne kevélykedjél a többi kitéredezett ágak és a gyökér fölött, nem te hordozod a gyökeret, hanem a gyökér téged!*

*

Istennek az a paedagógiája, hogy a maga dúsan termő kegyelme gyökerébe és törzsébe beleoltja, beleplántálja és szorosan egybeszervezi a népek százait, az emberek millióit. — Minden eredmény tehát, amit nevelés és paedagogia elér, nem a mi dicsőségünk. Az érdem a mélyenrejlő gyökéré: az örökkévaló Isten kegyelméé. Mikor egy tanév nagy nevelő munkájáról adunk számot, ezzel az igazsággal kell alázatosan szembenézünk. Hívlak titeket, e tisztas *egyetem oktató testületét*: nézzük meg ezt a gyökeret. Ha volna hajlandóság szívünkben, hogy a magunk érdemét kiemeljük, gondoljuk meg ez ige intését. Hogyha a közömbös egykedvűség inkognitójába burkolná is magát kevélységünk, esetleg a jogos érdemek díszmagyarját öltene is magára, vagy képzelt érdemeinek hímes palástjában büszkélkednék: hallja meg az igét: *Ne büszkélkedjél a kitéretett ágak és a gyökér fölött.* Kitéretett ág a régmúlt, kidőlt oktatótárs, akinek talán kevesebb eredmény adatott. Ilyenek mai társaink közül azok, kiknek látható hatást még nem ígér a kegyelem. Nem szabad nekünk kevélykednünk

az eltöredezett ágak fölött, annál kevésbé a gyökér fölött. A végtelen tudomány a maga örök haladásával: ez a gyökér, amelyiknek csak egy parányi és pillanatnyi öntudatosítója vagy és vagyok. Az évezredek nemzeti lét és kultúra: ez a gyökér, melynek csak kicsiny, egyszerű tisztje, őrállója, harcosa vagy és vagyok. Az Istentől elrendelt létezés praedestinált hivatás, a szívünkbe plántált hit és vallás: ez a gyökér, melynek csak alázatos elfogadója vagy és vagyok. Ezt a gyökeret nem mi hordozzuk, nem mi adunk ékességet neki. Ez a gyökér hordoz minket, minden oktató testületet, ez ad minékünk ékességet. Boruljunk hát le ezért az esztendőért is hilaadással e gyökér áldásaiért és kérjük az örökkévaló Isten segédelmét az ezutáni esztendőkre is.

*

Tanuló Ifjúság! Ifjú sarj! legifjabb hajtás az ember kultúrája örök fáján, ne kevélykedjél a letört ágak és a gyökér felett. Ha a rohanó siker, a sors eredménye, bukdácsoló haladás, vagy szárnyaló repülés, diplomával koszorúzott fáradozás kevélyé akarna is tenni, halld meg az ígét: *ne kevélykedjél, lásd meg a letöredezett ágakat*, melyeket a nyomorúság, a gazdasági válság, az egész csonka-országban elharapódzó irtózatosszükség meggátolt abban, hogy elinduljon rendeltetése útján, bár Istennek Szentlelke már a bölcsőben homlokodon csókolta, de zseni-pecsétjével ott maradt az eke szarva mellett, a műhely szerszámjai között. Öleld magadhoz a kitört és letört ágat és önzetlen készséggel indulj hivatásodra, hogy ezek helyett és ezekért, de az egész nemzetért is teremhess majd gyümölcsöt. *És ne kevélykedjél a gyökér fölött.* Tanáraidnak, oktatóidnak tudása és jelleme: az a gyökér, mely hordoz téged. Az intézetnek egész tisztességteljes múltja: az a gyökér. A nemzeti kultúra ideáljai és az Isten félelmének égő, belső világa mind idetartoznak e gyökér területéhez. Ezek hordoztak és ezek hordoznak tovább.

*

És te, *egész Universitas!* Halld meg az olajfa példázatát! Van-e még szebb szimbóluma a négy karú, négy ágú egyetemnek, mint az olajfa négy ága? Olajjal kenték fel a papot és az oltárt... Olajjal hintették meg az igazságot osztó bírót és olajjal óvták a rozsdától az ítélet és igazság fénylő kardját... Olajat öntöttek a sebekbe és a betegek fájdalmát ezzel csillapították. Olajjal balzsamozták be a holttestet... Az olajmécsek pislogó lángja mellett virrasztott a tudós és szerény eledele egy pár szem olajbogyó és egy ital víz. Olajjal kente be magát a harcra, diadalra készülő atléta... A békés tudás olajágát kínáljuk a gyűlölet háborgó vízőzónén... Olajfa az Universitas szimbóluma. Ágai vagyunk mi ennek a nagy és megszentelt törzsnek. De különösen ez a Debreceni Universitas fényes és ékes telepével, központi épületével olyan, mint az olajfa zöldelő, gyönyörű ága. Halld meg az ígét: *ne kevélykedjél a többi ágak fölött és a gyökér fölött!* Mikor 16 évi bebábozódás után kirepülsz új, fényes otthonodba, ne kevélykedjél a letört ágak és a gyökér fölött. *Gyökér: az ősi, régi Kollégium.* Ennek az intézménynek letört ágai: az a háromkarú régi akadémia sok évszázados múltjával. Ennek újra sarjadó utódai, kis gyenge ágai: a lelkészképző, tanárképző és jogi internátus formájában sorakoznak az alsóbbrendű intézeti tagozatok mellé. Ne kevélykedjél ezek fölött és mindenekfelett lásd meg a gyökeret, amely évszázadok óta gyűjtötte és halmozta számodra az erkölcsi és ideális értékeknek kimeríthetetlen éléstárát. Lásd meg ezt a gyökérzetet, ezt az intézetet: *a magyar kultúra főiskoláinak nesztörát; ezt a Kollégiumot, mely a zsugorgató, fősvénykedő, de puritán magyar reformátusságnak fejedelmi tékozlása volt: mely egy ősi Civitas féltőn dajkáló, melengető szeretetén nőtt nagygyá; ezt az intézetet, amely alá gyökerének talajul odaereszti magát a teljes Tiszántúl, a Csonkaország, az egész Haza. Ne kevélykedjél a gyökér fölött, mert ez a gyökér hordoz, éltet és nevel tovább, amikor elindulsz jövődöd évszázadok felé szent merészséggel.*

*

Befejezem!

Nemcsak a *gyökér* táplálja az ágat *áldással*, de az *ág* a maga öncélúságával, terméketlen életével *átkot* hozhat a gyökérre. Ha valamikor a gyökérre a fejsze rávetetik, nyelet az ágak adnak hozzá; a szörnyű romlást az ágak terméketlensége okozza! Tisztességes Universitas! Egy ilyen munkás esztendő, mint amilyen elmúlt felettünk és ennek eredménye meggyőző arról, hogy a kegyelmes Isten minden irgalmával velünk van. Növekedjék úgy a mi intézetünk, annak minden tanára években, jellemben, hallgatója hivatásban, létezésben, hogy mint ágai e nemes gyökérnek, visszasugározzuk szeretetét s visszaadjuk gyümölcsünket ennek a nagy fenntartó és bennünket tápláló gyökérzetnek; ennek az egyháznak, ennek a városnak; ennek a Hazának, az emberiségnek és a megtartó Istennek. Ámen.

